

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ

IEK

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ 1^β/13

ΙΣΛΑΜ Ib

ΟΙ ΣΙΤΕΣ

Από τον όρο «Shaya'a» (Σάγια) προέρχεται η λέξη Σίτες. Επισημαίνονται δύο ερμηνείες : βοηθώ και διαδίδω. Στην απαρχή της ισλαμικής ιστορίας, ο όρος «Σίτες» χρησιμοποιήθηκε με τη γενική έννοιά του για οπαδούς διαφόρων σοφών διδασκάλων της νέας θρησκείας.

Μετά τον θάνατο του Προφήτη Μωάμεθ το 632 μ.Χ., οι οπαδοί του γαμπρού του, ιμάμη Αλή, ισχυρίστηκαν πως μόνο οι στενοί συγγενείς του Προφήτη θα έπρεπε να τον διαδεχθούν ως ανώτατοι θρησκευτικοί ηγέτες των μουσουλμάνων. Ο Αλή ήταν ξάδελφος του Μωάμεθ και το δεύτερο άτομο, μετά τη γυναίκα του Προφήτη, Χατιτζά, που δέχτηκε την προφητική ιδιότητα του Μωάμεθ, και στάθηκε όλη τη ζωή του, πιστός στον Προφήτη και και στα διδάγματά του. Παντρεύτηκε τη κόρη του Μωάμεθ Φάτιμα, και έκανε μαζί της δυο γιούς και δυο κόρες.

Η πλειοψηφία των πιστών ωστόσο, εξέλεξε ως χαλίφη τον Αμπού Μπάκρ, έναν από τους πρώτους πιστούς του Προφήτη. Έτσι, οι πιστοί χωρίστηκαν, αναλόγως με το ποια γραμμή διαδοχής ακολουθούσαν. Τον Μπάκρ διαδέχθηκε ο Ομάρ και αυτόν με τη σειρά του ο Οθμάν. Ο τελευταίος δολοφονήθηκε εν ώρα προσευχής το 656 και τη θέση του κατέλαβε ο Αλί.

Ο Αλί (599 - 661) ήταν, για τους Σουνίτες, ο τέταρτος και τελευταίος από τους Χαλίφες Ρασιντούν («ορθά καθοδηγούμενους» Χαλίφες), ενώ για τους Σίτες, ο πρώτος Ιμάμης, εξάδελφος του προφήτη Μωάμεθ, που κυβέρνησε μόνο για 4 χρόνια, από το 656 έως το 661 όταν και δολοφονήθηκε.

Στον εμφύλιο πόλεμο που ακολούθησε οι Σίτες ηττήθηκαν, αλλά διατήρησαν τις κοινότητές τους σε πολλές περιοχές του μουσουλμανικού κόσμου και συσπειρώθηκαν γύρω από το γιο του Αλί, Χουσεΐν Ιμπν Αλί. Ωστόσο, και ο Χουσεΐν, σκοτώθηκε το 680 στην Καρμπάλα του σημερινού Ιράκ από σουνίτες στρατιώτες.¹ Το γεγονός αυτό προκάλεσε ένα όργιο βίας και αίματος μεταξύ των μουσουλμάνων. Οι Σίτες ηττήθηκαν, αλλά διατήρησαν τις κοινότητές τους σε πολλές περιοχές του μουσουλμανικού κόσμου και συσπειρώθηκαν γύρω από τον συνονόματο ανήλικο εγγονό του Αλί. Από την άλλη πλευρά, ο γιός του κυβερνήτη της Δαμασκού, ο Γιαζίντ ίδρυσε τη δυναστεία των Ομμεϋάδων και η θέση του χαλίφη έγινε κληρονομική. Οι οπαδοί του χαλίφη ονομάστηκαν Σουνίτες (από τη λέξη Σούνα), δηλαδή πιστοί στην παράδοση, στις συνήθειες και στο κήρυγμα του Προφήτη Μωάμεθ. Οι Σουνίτες εμμένουν στην πιστή τήρηση του Κορανίου. Παράλληλα, αποδέχονται ως στυλοβάτες του Ισλάμ τους τρεις πρώτους χαλίφες (Αμπου Μπακρ, Ομάρ και Οθμάν), καθώς και τον χαλίφη Μωαβία, πατέρα του Γιαζίντ.

¹ Ο Αλί και ο γιος του, ο Χουσεΐν είναι οι μεγαλομάρτυρες του Σιισμού. Προς τιμή τους οι Σίτες αυτομαστιγώνονται σε λατρευτικές εκδηλώσεις που διαρκούν 10 μέρες.

Η μουσουλμανική θρησκεία έχει δύο αναφορές. Το Κοράνι και τις Χαντίθ, δηλαδή τις προφορικές «οδηγίες» για τον τρόπο λατρείας και ζωής, τον οποίο πρέπει να ακολουθούν οι πιστοί. Το Κοράνι και οι Χαντίθ προσδιορίζουν τη Σαρία, δηλαδή τους κανόνες που διέπουν θέματα ιδιοκτησίας, κληρονομιάς, γάμου, διαζυγίου, συμβόλαια, συμφωνητικά, εμπορικές και τραπεζικές συναλλαγές, επενδύσεις, δάνεια, υποθήκες κ.α. Όλες οι παραπάνω πράξεις θα πρέπει να συνάδουν με τους ισλαμικούς νόμους. Οι Σουνίτες ακολουθούν τις δικές τους Χαντίθ, οι οποίες περιλαμβάνονται σε έξι κωδικοποιημένες συλλογές. Οι Σίιτες αποδέχονται διαφορετική έκδοση των Χαντίθ και δίνουν πολύ μεγάλη σημασία στα κηρύγματα του Αλή και των απογόνων του.

Μία από τις πιο σημαντικές διαφορές σιτών-σουνιτών είναι ότι οι σίιτες θεωρούν ότι οι ιμάμηδες έχουν θεϊκή προέλευση και δεν είναι απλώς «βοηθοί» του Προφήτου αλλά εκπρόσωποί του στη γη. Με αυτή τη λογική δεν προσκυνούν μόνο στη Μέκκα, αλλά στους τάφους των 11 από τους 12 ιμάμηδες (καθώς ο 12ος, ο Μουχαμάντ Αλ-Μάχντι, θεωρείται κρυμμένος ή ότι έχει εξαφανιστεί). Επιπλέον, για να ξεπεράσουν τη θεολογική καταστροφή που συνέδесαν με τον θάνατο του δωδέκατου ιμάμη, οι Σίιτες επεξεργάστηκαν ένα ιδιαίτερο δόγμα: Τη θεολογία του Αποκρυφισμού. Και δημιούργησαν, αντίθετα με τον σουνισμό, έναν πραγματικό και ιεραρχημένο κλήρο. Μια τάξη ειδικών που, ανάμεσα στ' άλλα, πρέπει να ερμηνεύουν το κρυμμένο νόημα του Κορανίου. Οι σουνίτες δεν αποδίδουν, τόσο μεγάλη αξία στους ιμάμηδες, αντίθετα αποκαλούν με αυτό το όνομα όλους τους πνευματικούς ηγέτες της μουσουλμανικής κοινότητας.

Οι Σίιτες επίσης αποδέχονται την Μουτά, δηλαδή τον γάμο για προσυμφωνημένο και συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Την πρακτική αυτή απορρίπτουν οι Σουνίτες. Και τα δύο ρεύματα αποδέχονται τους Πέντε Πυλώνες της Πίστης:

1. Ομολογία της Πίστης,
2. Προσευχή,
3. Φόρος ελεημοσύνης,
4. Νηστεία,
5. Προσκύνημα στη Μέκκα.

Ωστόσο, σε αυτούς οι Σίιτες προσθέτουν ακόμα πέντε πυλώνες:

- ✓ τη Μοναδικότητα του Θεού,
- ✓ τη δύναμη του Προφήτη,
- ✓ την Ανάσταση,
- ✓ τη Θεϊκή Δικαιοσύνη και
- ✓ την Πίστη στην πολιτική και πνευματική ανωτερότητα των απογόνων του Προφήτη.

Κατά συνέπεια, μπορούμε να πούμε ότι οι Σίιτες είναι εκείνοι που πιστεύουν τα ακόλουθα σε ότι αφορά τη διαδοχή του Προφήτη:

- Η διαδοχή ορίζεται με θεϊκή εντολή.²

² Οι Σουνίτες μουσουλμάνοι πιστεύουν ότι η διαδοχή του Προφήτη δεν είναι θείας προέλευσης και αντίστοιχα, εκείνοι που διαδέχτηκαν τον Προφήτη, οι Χαλίφες, δεν ήταν απαραίτητο να κατέχουν υψηλό επίπεδο γνώσεων ή πνευματικότητας. Ασφαλώς δεν ήταν απαραίτητο να είναι οι πλέον γνώστες και ευσεβείς. Στην πράξη, υπήρξαν ορισμένοι Χαλίφες των

- Όπως ο Προφήτης επελέγη από το Θεό, έτσι και ο διάδοχός του, ο Ιμάμης, πρέπει να επιλεγεί από το Θεό και να αναγνωρίζεται από τον Προφήτη.
- Ο άμεσος διάδοχος του Προφήτη ήταν ο Αλί.

Προσθέτουν επίσης και την τήρηση της διδασκαλίας των 12 ιμάμηδών. Ο πρώτος απ' αυτούς είναι ο Αλή και ο τελευταίος ο Μουχάμεντ αλ Μάχχι. Σύμφωνα με τη σιιτική παράδοση, ο αλ Μάχχι αναλήφθηκε στους ουρανούς και θα έλθει πάλι στη γη, προκειμένου να σώσει τους ευσεβείς και να τιμωρήσει τους ασεβείς. Θα ακολουθήσει τρομερός πόλεμος μεταξύ των δυνάμεων του καλού και του κακού. Το καλό θα θριαμβεύσει και θα επικρατήσει αιώνια ειρήνη στον κόσμο. Στο Ιράν πολλοί θεωρούν ως 13^ο ιμάμη τον αγιατολάχ Ρουχολά Χομεϊνί, ο οποίος ηγήθηκε της ιρανικής επανάστασης εναντίον του καθεστώτος του σάχη/βασιλιά το 1979.

Σήμερα ο πληθυσμός των Σιτών εκτιμάται στα περίπου 220.000.000 άτομα, δηλαδή στο 15% του συνολικού μουσουλμανικού πληθυσμού. Σε αυτούς περιλαμβάνονται και διάφορες «αιρέσεις» και δόγματα του σιτισμού. Πάνω από τα τρία τέταρτα των Σιτών κατοικούν στο Ιράν, το Ιράκ, το Αζερμπαϊτζάν, τον Λίβανο, το Μπαχρέιν, την Τουρκία, το Πακιστάν και την Ινδία. Η αμερικανική εισβολή και κατοχή του Ιράκ, ο εμφύλιος στη Συρία και οι διαρκείς συγκρούσεις στον Λίβανο επέτειναν τις προαιώνιες διαφορές των δύο δογμάτων του Ισλάμ. Στις περισσότερες χώρες της Μέσης Ανατολής, περίπου το 40% των σουνιτών, δεν θεωρούν ότι οι σίτες είναι πραγματικοί μουσουλμάνοι. Από την άλλη οι σίτες υποστηρίζουν ότι ο δογματισμός των σουνιτών και η προσκόλληση τους στην παράδοση δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για τον εξτρεμισμό.

Αυτοί οι οποίοι είναι οι πλέον εχθρικοί εναντίον των σιτών είναι οι Σαουδάραβες Ουαχαμπίτες, οπαδοί ενός αδιάλλακτου μονοθεϊσμού και αντίθετοι με τη σύνδεση των δώδεκα Ιμάμηδων με οποιαδήποτε μορφή λατρείας. Θεωρούν τους Σίτες ειδωλολάτρες που πρέπει να ζουν στο περιθώριο. Η αντιπαράθεση αυτή δεν μειώθηκε ποτέ. Και οξύνθηκε εκ νέου το 1979, όταν ο σιτισμός του αγιατολάχ Χομεϊνί ανέλαβε την εξουσία στο Ιράν. Ο επαναστατικός σιτισμός του Ιράν συνιστά απειλή για τους Σαουδάραβες επειδή αμφισβητεί τον ρόλο τους ως «θεματοφυλάκων των ιερών τόπων». Τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, οι Σαουδάραβες και οι Ιρανοί βρίσκονται σε έναν διαρκή «πόλεμο δι' αντιπροσώπων», που διεξάγεται στον Λίβανο, στο Ιράκ, στη Συρία, στην Υεμένη, στο Μπαχρέιν. Πάντως, αξίζει να αναφερθεί ότι η Αλ Κάιντα, οι Ταλιμπάν και το ISIS είναι σουνίτες και στρέφονται κατά του Σιτισμού.

Κλάδοι του Σιτισμού

Ορισμένα από τα δόγματα του Σιτικού Ισλάμ είναι, βέβαια, κοινά με τους μη Σίτες μουσουλμάνους, τουλάχιστον στην αρχή αν όχι στις λεπτομέρειες. Ο λόγος που διαχωρίζουμε εδώ αυτά τα δόγματα είναι το γεγονός ότι αποτελούν τον πυρήνα της Σιτικής σκέψης και πίστης. Όποιος πιστεύει σε όλα αυτά δόγματα μπορεί να αναγνωριστεί ως Σίτης. ο Σιτισμός υποδιαιρείται στα ακόλουθα ρεύματα:

οποίων οι πράξεις δεν ήταν καν σύμφωνες με τα Ισλαμικά πρότυπα. Ούτε βέβαια οι μεταβιβάσεις εξουσίας μεταξύ των Χαλιφών ήταν πάντα ηθικά αποδεκτές.

- Ιμαμίτες (Δωδεκατιστές), οι οποίοι αποτελούν το μεγαλύτερο ρεύμα των Σιιτών (περ. το 80 τοις εκατό) και ζουν σήμερα κυρίως στο Ιράν, στο Ιράκ, στο Αφγανιστάν και στο Λίβανο.
- Ισμαηλίτες (Ισμαΐλί ή Επταδιστές), οι οποίοι αποτελούν τον δεύτερο σε μέγεθος σιιτικό κλάδο, ζουν στη Συρία, στο Αφγανιστάν, στο Πακιστάν και στην Ινδία.
- Ζαΐντίγια (Ζαΐντιστές), οι οποίοι ζουν κυρίως στη βόρεια Υεμένη και αποτελούν το 40-45 τοις εκατό του πληθυσμού της[2].
- Το υπόλοιπο 10% των μουσουλμάνων ανήκει σε διάφορες μικρότερες εθνοθρησκευτικές μειονότητες όπως είναι οι Αλαουίτες, οι Ισμαηλίτες (επταδιστές), οι Μπεκτασήδες, οι Zaidi που επικρατούν στην Υεμένη κ.α.
- Υπάρχουν επίσης και οι Δρούζοι, μια ακραία παραφυάδα των Ισμαηλιτών, που δέχονται τον Αλή ως θεότητα, και αποτελούν το 3% του πληθυσμού στη Συρία και σημαντικό ποσοστό (6%) στο Λίβανο, δεν θεωρούνται καν μουσουλμάνοι από τους Σουνίτες αλλά συνιστούν μια ξεχωριστή θρησκευτική ομάδα με τον δικό της θρησκευτικό ηγέτη ή Αγά Χαν.